

Sanna-Maria Bertell, johtava asiantuntija / Yrityslainsäädäntö

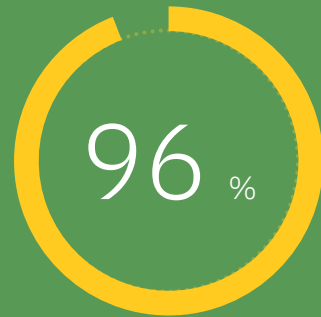
Kilpailuneutraliteetti

Elinkeinoelämän alustavia
huomioita arviomuistiosta

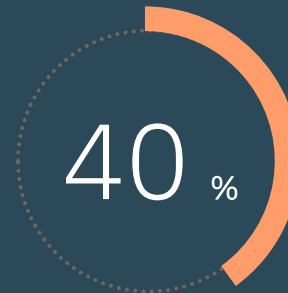
22.10.2025

EK - työpaikkoja tarjoavien yritysten järjestö

96 % EK:n jäsen-
yrityksistä edustaa
pk-sektoria

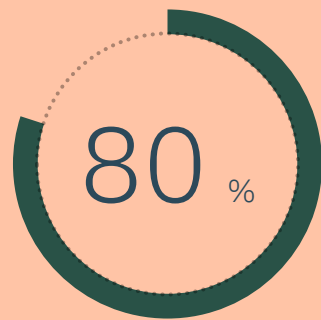
Alle 10 hengen
yritysten osuus
on 40 %

Jäsenyritysten
mediaanikoko on

12
jäsentä

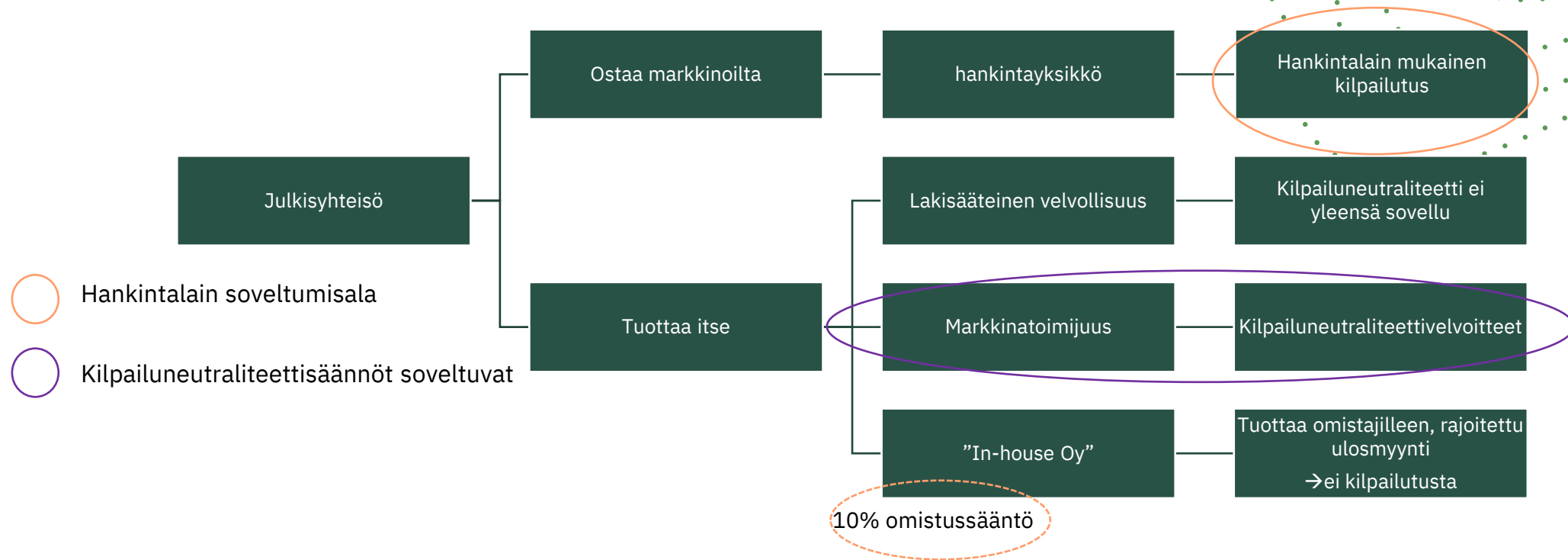

Alle 50 hengen
yritysten osuus
EK:n jäsenistöstä
on 80 %

60 % jäsenyrityksistä
sijaitsee Uudenmaan
ulkopuolella

Julkisten markkinoiden ”korjaussarja”

Julkisen toiminnassa markkinoilla lainsäädännöllisiä katveita

- Hankintalaki kattaa hankintaprosessin, ei tuotantotapaa tai markkinatoimintaa (pois lukien in-house -poikkeus)
- Julkisyhteisöllä ei velvoitetta tehdä tuotantotapa-analyysiä ("make or buy")
- Hankintalaissa selkeitä menettelytapavelvoitteita, rikkomuksia voidaan valvoa
- Kilpailuneutraliteetissa viranomaisen toimivalta alkaa vasta markkinahäiriön löytämisestä
- Ei kattavaa tietopohjaa, julkisen toiminnasta markkinoilla puuttuu kokonaisote (tuleva hankintatietovaranto korjaa tilannetta osittain).

Kuntayhtiöt ilmiönä Euroopassa – EK 2023

Maa	Kuntayhtiöiden toiminnan sääntely
Suomi	Yhtiöittämisvelvollisuus kilpailullisille taloudellisille toiminnoille; ei rajoituksia toiminnalle.
Ruotsi	Toiminta rajattu yleishyödyllisiin palveluihin ilman voitontuottamistarkoitusta. Kilpailua vääristävä toiminta voidaan kieltää.
Norja	Ei erityistä kuntayhtiöitä koskevaa sääntelyä.
Tanska	Erityisehtoja: muita toimijoita ei ole rajoitettu harjoittamasta kyseistä toimintaa, yhtiö harjoittaa vain kunnan toimivaltaan kuuluvia tehtäviä, kunta ei käytä yhtiöön suoraa määräysvaltaa eikä yhtiöllä ole voitontuottamistarkoitusta.
Liettua	Erityisehtoja: etukäteissuostumus hankittava kilpailuviranomaiselta, toiminnon tulee olla välttämätön yleisen edun kannalta, muiden taloudellisten toimijoiden ei olisi kannattavaa ryhtyä samaan toimeen eikä toimeen ryhtyminen syrii yksittäisiä taloudellisia toimijoita.
Itävalta	Ei rajoituksia, toimivat samoilla ehdoilla kuin yksityiset yhtiöt.

Ruotsin kuntalaki, nykytila: rajoitukset kuntien ja alueiden elinkeinotoiminnalle ([Kommunallag 2017:725](#), kap. 2, 10 + Konkurrenslag)

- Paikallisuusperiaate: toiminnan täytyy liittyä paikalliseen toimintaan tai kunnan / alueen asukkaisiin
- Yleisen intressin vaatimus, kunnan tarkoitukseen liittyvä toiminta, ei voittoa tuottavaa.
- Ei yhtiöittämisvelvoitetta kilpailevalle toiminnalle

Ruotsissa muutos vireillä, kiellon ja viranomaisten toimivaltuuksien vahvistaminen ([SOU 2025:22](#)):

- Kilpailuneutraliteetti omaksi laiksi (*Lag om offentlig säljverksamhet*, ehdotettu)
- Kiellon vahvistaminen: kiellettyä harjoittaa epäoikeudenmukaisella tavalla julkista myyntitoimintaa, joka vaikeuttaa tai on omiaan vaikeuttamaan yritystoimintaa (esim. alihinnoittelu, julkisten resurssien hyödyntäminen, markkinoillepääsyn esto, viranomaistehtävän ja liiketoiminnan sekoittuminen, toiminta ilman yleistä intressiä), poikkeuksena *yleinen etu*
- Soveltamisala laajentuu valtionyrityksiin

Arviomuistion ehdotukset – alustavia huomioita

- **Kilpailuneutraliteettisääntelyn noudattamisen tehostaminen**

- **Muistio:** itsearviointi ja dokumentointivelvoite, KKV ohjeistus ja neuvonta
- **Kommentti:** **Kannatettava**, jatkovalmistelussa:
 - ”Kilpailuneutraliteettikertomus”, säännönmukainen arviointi, markkinavaikutukset ja -kartoitus, ”make-or-buy”, osittain osaksi tilinpäätöstä.

- **Seuraamusjärjestelmän kehittäminen**

- **Muistio:** neuvottelumenettelyn tehostamista, valvontaratkaisujen viestimistä. Seuraamusmaksun jatkoselvittämistä valtiosääntöoikeudelliset reunaehdot huomioiden.
- **Kommentti:** **Kokonaisuus ratkaisee**. Jatkovalmistelussa:
 - Riittääkö neuvottelumenettely, jos tehdään muut toimet ja lisätään menettelytapalveluitteita?
 - Seuraamukset menettelytaparikkomuksille?

Arviomuistion ehdotukset, jatk.

- **Kilpailuneutraliteettivalvonnan tehostaminen**

- **Arviomuistio:**

- Suositellaan kilpailutilanteessa tapahtuvan toiminnan ja markkinaehtoisen hinnoittelun määrittelyä suoraan kilpailulaissa.
 - Uusi priorisointiperuste - todennäköisen toimivallan puuttuminen (vs. pelkkä markkinahäiriön puute)
 - Resursointi, erityislakeja säädettäessä tarkkarajaisuus

- **Kommentti: kannatetaan, lisäyksen/varauksin:**

- Siirto kilpailulakiin kunta/hva-laeista: yhtenäistäminen hyvä, jatkovalmistelussa selvitettävä omaa instrumenttia eli yhtenäinen kilpailuneutraliteettilaki (vrt. Ruotsin suunnitelmat)
 - Priorisointiperuste: lähtökohtaisesti ok, mutta onko liian ”summaarinen”?
 - Resursointi: ehdottoman kannatettava. Nykytilassa julkisen markkinan valvontaa ei ole riittävästi painotettu viraston valvonnassa, mikä on osaltaan saattanut edesauttaa julkisen markkinan vinoumia.
 - Proaktiivisuus!

- **Tietoisuuden lisääminen markkinavaikutuksista**

- **Arviomuistio:** kirjanpidon eriyttämistä koskevan raportointivelvoitteen säilyttämistä, laadullisen tiedon parantaminen, laajentaminen valtion toimintaan

- **EK: kannatetaan, mutta mennään pidemmälle ja kunnianhimoisemmin:** julkisuuden ja läpinäkyvyyden kasvattaminen päättäjien, veronmaksajien ja valvojien ja tutkijoiden hyväksi.

Arviomuistio – jatkoselvityksen aiheita

- **”Filosofinen”lähtökohta – miksi julkisyhtiö ei joudu perustelemaan olemassaoloaan koko ajan, jos toimii markkinoilla? Tämän pitäisi olla vaihtoehto vain, jos toiminta on säännönmukaisesti osoitettavissa olevan kokonaistaloudellisesti edullisin ratkaisu.**
- Menettelytapojen selkeyttäminen, valvonnan tehostaminen
- Harkintavalta – käsite, lakisääteinen vs. tukitehtävä, markkinatoiminta ja marginaali päättää miten järjestetään
- Enimmäiskäsittelyaika, vastausaika – jatkoselvitettävä.
- Ennakkoratkaisun tai luvan hakeminen erityisissä tilanteissa (liikevaihtoraja, erityiset herkkyydet markkinoilla)
- Markkinavaikutukset – selkeämpi velvollisuus selvittää säännönmukaisesti markkinavaikutukset, nopeampi reagointi
- Säännönmukainen ja läpinäkyvä raportointi: ”kilpailuneutraliteettikertomus”, mahdollisimman julkinen, osana kustannuslaskentaa ja markkinavertailua, osaksi säännönmukaista prosessia (tilinpäätös, tilintarkastajien arviointi)
- Proaktiivisuus mahdollistettava. Markkina- ja valvonta ensisijaisesti viranomaistehtävä, toimenpidepyyntöjen tekeminen on haastavaa, eikä lain noudattamisen valvonta saisi nojata ensisijaisesti niihin.

